

VZÁCNY MOTÝĽ – SPRIADAČ ČREMCHOVÝ (*PERICALLIA MATRONULA* (LINNAEUS, 1758)) V CHKO VIHORLAT

Rudolf GABZDIL

Uralská 4, 07101 Michalovce. E-mail: rudo.gabzdil@gmail.com

GABZDIL, R. 2024. Rare butterfly – Large tiger moth (*Pericallia matronula* (Linnaeus, 1758)) in the Vihorlat Mountains. *Entomofauna carpathica*, 36(1): 117-120.

Abstract: The occurrence of the rare tiger moth *Pericallia matronula* in the Vihorlat Mountains was confirmed in 2024.

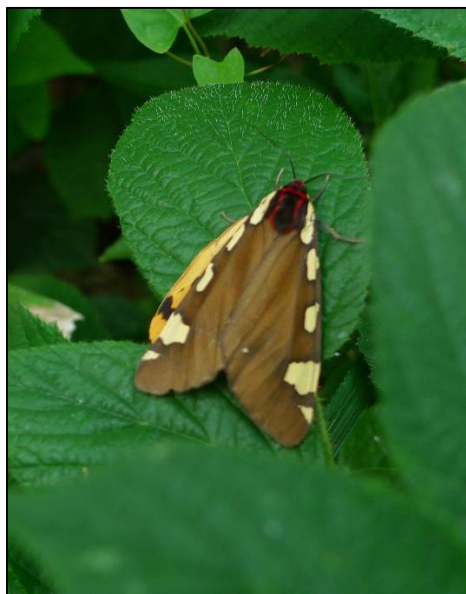
Key words: Vihorlat Mountains, *Pericallia matronula*, Remetské Hámre, Okna, Barlahov

Pericallia matronula (Linnaeus, 1758) – spriadač čremchový (obr. 1, 2)

Najväčší stredoeurópsky motýľ čeľade spriadačovité (Arctiidae) ktorej zástupcovia vynikajú nápadnou kresbou krídiel. V prírode je neprehliadnuteľný keď cez deň odpočíva alebo večer saje nektár na kvetoch. Už svojou veľkosťou (8-9 cm) upúta na prvý pohľad.

Spriadače patria poväčšine medzi nočné druhy, ale mnohý zástupcovia lietajú aj počas dňa. Majú jednu, niektoré druhy aj viacero generácií počas jedného roka.

Húsenice spriadača čremchového žijú na čremche obyčajnej (*Prunus padus*), čerešni mahalebke (*Prunus mahaleb*) a na zimoleze (*Lonicera* sp.). Sú husto ochlpené a v jarnom období sa kuklia (PECINA 1983). Húsenica prezimuje až dvakrát a dospelé motýle sa vyskytujú v júni a júli.

Obr. 1. Spriadač čremchový (*Pericallia matronula*) vo Vihorlatskom pralese (19.7.2014).
Foto: Zdenko Tokár.

Fig. 1. Large tiger moth (*Pericallia matronula*) in Vihorlat wildwood (19.7.2014).
Photo: Zdenko Tokár.

Príbuzný druh spriadač americký (*Hyphantria cunea* (Drury, 1773)) bol po skončení druhej svetovej vojny k nám zavlečený zo Spojených štátov amerických a v súčasnosti je pokladaný za obávaného škodcu.

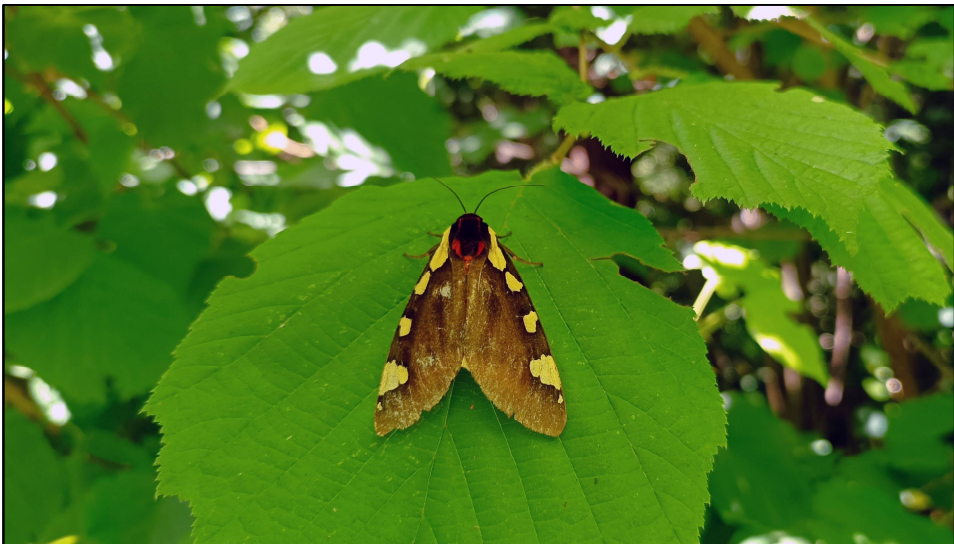
Nadherný motýľ spriadač čremchový (*Pericallia matronula*) je vo väčšine stredoeurópskych štátov právom pokladaný za veľmi vzácny druh a niekoľko desiatok rokov bol dokonca v našej prírode považovaný za vyhynutého. Zo Slovenska bol v staršej literatúre udávaný z viacerých lokalít, ale z Vihorlatu ho ani HRUBÝ (1964; Prodrómus Lepidopter Slovenska ani REIPRICH a OKÁLI (1988, 1989a, b; Dodatky k Prodrómu Lepidopter Slovenska) neuvádzajú.

Jediný publikovaný nález z pohoria Vihorlat pochádza z polovice minulého storočia z júla 1960 od zberateľa D. Weissa (MOUCHA 1962).

Ďalší exemplár z Vihorlatských vrchov o viac ako 50 rokov neskôr pozoroval Z. Tokár (pers. com.) nad jazerom Morské oko dňa 19.7.2014. Nález je zdokumentovaný aj fotografiou z terénu (obr. 1).

Najnovší nález tohto krásneho motýľa vo Vihorlate sa mi podaril počas exkurzie v katastri obce Remetské Hámre dňa 21.6.2024.

Spriadač čremchový sedel na liste v zatienenej vegetácii pri potoku Barlahov (obr. 2), ktorý sa asi po 500 metroch vlieva do hlavného toku rieky Okna pri kóte Potašňa. Ako typické lokality sú udávané lesnaté, skalnaté svahy, kaňony alebo svetlé krovinaté lesy na svahoch okolo potokov alebo jazier čo presne výstihuje prírodné pomery lokality môjho nálezu.

Obr. 2. Spriadač čremchový (*Pericallia matronula*) vo Vihorlatskom pralese (21.6.2024).

Foto: Rudolf Gabzdil.

Fig. 2. Large tiger moth (*Pericallia matronula*) in Vihorlat wildwood (19.7.2014).

Photo: Rudolf Gabzdil.

Recentné potvrdenie výskytu tohto veľmi vzácneho motýľa a ozdoby slovenskej prírody v CHKO Vihorlat, kde bol dlho pokladaný za vyhynutého, je jedinečným dokladom o opodstatnenosti vyhlásenia tejto oblasti v roku 2020 za Prírodnú rezerváciu Vihorlatský prales (obr. 3).

Obr. 3. Autor príspevku R. Gabzdil v interiéri Vihorlatskeho pralesa.

Foto: Archív RG.

Fig. 3. Author of the paper R. Gabzdil in the interior of the Vihorlat wildwood.

Photo: Archive RG.

Pozorovania: E Slovakia, Remetské Hámre env. (Morské oko), 19.7.2014, Z. Tokár obsrv.; 15.7.2022, 21.6.2024, R. Gabzdil observ. et det.

Rozšírenie: Pred údajným vyhynutím v niektorých krajinách jeho areál zasahoval od východného Francúzska, do východnej časti strednej Európy a východnej Európy.

POĎAKOVANIE

Za účasť na exkurzii a pozorovaní odpočívajúceho motýľa za tridsať stupňovej horúčavy v prírode Vihorlatu ďakujem vnučke Danke.

LITERATÚRA

- HRUBÝ, K. 1964. *Prodromus Lepidopter Slovenska*. 1.vyd. Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, Bratislava, 962 pp.
- MOUCHA, J. 1962. *Motýli*. Státní nakladatelství detské knihy, Praha, 144 pp.
- PECINA, K. 1983. *Kapesní atlas chráněných a ohrožených živočichů*. Státní a pedagogické vydavatelství, n.p., Praha, 225 pp.
- REIPRICH, A. a OKÁLI, I. 1988. *Dodatky k Prodromu Lepidopter Slovenska*, 1 zväzok. VEDA – vydavateľstvo SAV, Bratislava, 140 pp.
- REIPRICH, A. a OKÁLI, I. 1989a. *Dodatky k Prodromu Lepidopter Slovenska*, 2 zväzok. VEDA – vydavateľstvo SAV, Bratislava, 112 pp.
- REIPRICH, A. a OKÁLI, I. 1989b. *Dodatky k Prodromu Lepidopter Slovenska*, 3 zväzok. VEDA – vydavateľstvo SAV, Bratislava, 144 pp.